Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 46. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 10-го БЕРЕЗНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 10, 1955. No. 46. VOL. LXII.

ДОЛЛЕС ПЕРЕДБАЧАЄ МОЖЛИВІСТЬ ВІЙНИ З ЧЕРВОНИМ КИТАЄМ

Вашинґтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес у своїй промові через радіові й телевізійні станції остеріг комуністичний Китай, щоб він перестав думати, що ЗДА — це „паперовий тигр". Комуністичні пропаґандисти послуговуються цим висловом та часто твердять, що ЗДА люблять хоробро гарчати, але коли приходить до боротьби, то відступають. Державний секретар заявив, що американський тигр має зуби і пазурі. Доллес сказав китайським комуністам, що кожний спосіб діяти при допомозі сили — буде відбитий збоку ЗДА при допомозі „ще більшої сили". ЗДА мають „нову і могутню зброю, — казав Доллес, — „яка зможе знищити військові цілі без загроження цивільному населенню". Державний секретар не сказав, яка це зброя, але, як гадають, він мав на думці тактичну атомову зброю, яку можна вистрілювати з гармат або скидати з бойових літаків на поле бою. Але державний секретар у своїй радіовій промові не дав ясної заяви, чи ЗДА будуть боронити острови Матсу і Квімой, коли б на них напали китайські комуністи. Доллес сказав, що сам президент Айзенгавер рішатиме, чи ЗДА будуть боронити цих островів. Те саме сказав і секретар оборони Чарлз Е. Вилсон на своїй пресовій конференції. Доллес говорив у своїй промові про свою двотижневу подорож по країнах Східньо - Південної Азії (Бурма, Камбоджа, Формоза, Ляос, Філіппіни, Сіям і В'єтнам). Він сказав, що самі хоробрі слова і патріотизм не зможуть обороняти малі держави в цьому районі перед аґресією комуністичного Китаю. „Основною оборонною силою в тому районі, казав Доллес, є ЗДА, які рішені вжити своєї могутньої зброї, якщо їх спровокується". На думку Доллеса, Пейпінґ, здається, рішений на таку провокацію, бо він постійно висміває збройні сили ЗДА і не вірить в рішучість цієї країни боронити своїх союзників. Комуністична пропаґанда твердить, що американський „паперовий тигр" завжди „знайде причину, щоб відступити, коли побачить брутальну і безкомпромісову силу". Китайські комуністи хваляться перемогою над Заходом в Кореї, в Індо - Китаї і зайняттям без бою Таченських островів. Доллес признав, що ЗДА багато жертвували для здобуття миру в Кореї, але комуністичний Китай дуже помиляється, коли гадає, що „наша любов до миру означає мир за всяку ціну". „Ми мусимо з цієї нагоди заявити, що ми приготовані твердо стояти, якщо буде потреба, щоб ворожі сили зустрінути з ще більшими збройними силами, які маємо". Доллес пригадав, що ЗДА на основі недавно ратифікованого договору зобов'язані боронити Формозу і Пескадорські острови. Але Доллес пригадав, що резолюція в Конґресі уповажнює президента вирішувати, які ще додаткові острови мають ЗДА обороняти. Це буде вирішувати сам президент на основі військової і психологічної доцільности й потреби. На Сенатській Комісії Закордонних Справ Доллес заявив про оборону Формози таке. 1. ЗДА не думають торгувати островами Квімой і Матсу. 2. Покищо не видко приготувань китайських комуністів до того, щоб вони збиралися нападати на Формозу. Досі вони доставляли гармати проти Квімой. 3. Комуністичні летунські операції не свідчать про те, щоб вони приготовлялися до більших військових операцій.

Державний секретар Доллес перед сенатською комісією закордонних справ

АНГЛІЙСЬКА ПАРТІЯ ПРАЦІ ХОЧЕ ВИКИНУТИ БІВЕНА

Лондон. — Парляментарна група опозиційно - соціялістичної Партії Праці повела заходи, щоб викинути з рядів партії Енюріна Бівена, лідера скрайнього лівого крила партії, який своєю впертою комунофільською кампанією ставить раз-у-раз в незручне становище партійний провід, звертаючись проти нього інколи не менше різко й рішуче, як проти консервативного уряду Черчила. Спершу мається на увазі висловити Бівенові лише партійну доґану. Відповідний внесок буде зголошений на засіданні 18-членної парляментарної комісії, очолюваної колишнім прем'єром і головою Лейбур Партії, Клементом Етлі. Кажуть, що сам Етлі є противником виключення Бівена, лякаючись реакції численних його прихильників в рядах самої партії та його свобіднішої кампанії вже поза рядами партії на крайовому терені. Однак, коли згадана 18-членна комісія прийме рішення висловити Бівенові доґану, тоді це внесення перейде на вирішення всього парляментарного представництва партії, зложеного з 293-ох членів. Після того вирішення залежатиме від найвищого партійного органу, яким є екзекутивний комітет партії. Бівен викликав обурення серед членів своєї партії, коли він одверто виступив проти партійного проводу, який в принципі одобрював становище уряду в справі конечности включити атомову й водневу зброю в англійський арсенал та критикував тільки уряд за занехання в ділянці оборони.

● Заступник Ідена, міністра закордонних справ Англії, міністер Наттінґ, запросив до свого міністерства амбасадора Ізраїлю і висловив в імені англійського уряду глибоке невдоволення з приводу зорганізованого і пляново ізраїльським військом підготованого нападу на єгипетську військову станицю.

ІДЕН ПРОПОНУЄ КОМПРОМІС У СПРАВІ ФОРМОЗИ

ЖАДАЄ ВІД КИТАЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ І НАЦІОНАЛІСТІВ ВІДМОВИТИСЯ ВІД ВОЄННОЇ АКЦІЇ. — СЛАВИТЬ МИРОЛЮБСТВО З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ

Міністер Іден

Лондон. — Англійський міністер закордонних справ Іден вправді потвердив у промові в парляменті свою первісну заяву, що її склав зараз після повороту з подорожі на Далекий Схід, що тепер нема потрібних передумов для конференцій про Формозу, проте водночас запропонував конкретний компроміс. За тим компромісом, обидві китайські сторони повинні відмовитись від всяких аґресивних дій, — комуністи не тільки у відношенні до Формози й Пескадорів, але й супроти прибережних островів, як Квімой і Матсу, а націоналісти — покинути пляни наїзду на китайський суходіл. Маючи запевнення від комуністів, що вони не атакуватимуть Формози, націонал-китайці повинні очистити Матсу і Квімой, які безумовно належать до китайської Республіки, опанованої тепер комуністами. Тоді — каже Іден, можна б переговорювати і про тривку розв'язку китайського конфлікту, м. ін. про допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй. Іден підкреслив у своїй промові бажання З'єдинених Держав зберегти мир на Далекому Сході і вказав, як на доказ цього бажання, на американський натиск на Чіянґ Кай-шека, щоб той припинив бомбардування китайського суходолу і стримався від висадних плянів, а також, щоб евакуйовано острови Тачен і Нанкі. Правда, Іден признав, що покищо ніяка з заінтересованих сторін не виявляє нахилу піти на компроміс. Тому він поручив іти „ступнево і тихо", сподіваючись, що ЗДА підтримають дипломатичні заходи Англії, діючи на терені Формози так само по лінії запропонованого компромісу, як Англія діятиме в Пейпінґу, користуючись при тому співпрацею „невтральної" Індії. Проєкт Ідена дуже сподобався керівництву Партії Праці. Воно раніше погоджувалося з становищем Ідена про „два Китаї", себто, щоб визнати Формозу окремою суверенною державою з заступництвом в Об'єднаних Націях, але водночас віддати комуно-китайцям прибережні острови й допустити їх також до Об'єднаних Націй. Покищо обидві китайські сторони рішуче відкидають таку концепцію.

СССР приготовляється до зачіпної морської війни

Вашинґтон. — Голова Комісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів, конґресмен Карл Винсон заявив в пресовому інтерву, що СССР розбудовує свою фльоту, яка допоможе йому вести зачіпну війну, якщо не прийде до великої атомової війни. Комуністична Росія має більше підводних човнів, ніж ЗДА. „Але ми також знаємо, — сказав Винсон, — що Росія будує поважне число великих бойових кораблів", якими зможе вести під'їздову війну. Тому, на думку Винсона, ЗДА мусять мати велику фльоту, щоб протиставитися російській небезпеці. Росія має вже коло 3,000 літаків, які можуть оперувати з кораблів, хоч невідомо, чи СССР будує або будував літаконосці. Тому треба використати американську перевагу в літаконосцях і розбудовувати цей тип кораблів. Фльота плянує побудувати п'ятий літаконосець типу „Форрестола".

Французи хочуть посередництва ЗДА й Англії до Німеччини

Париж. — У французькому парляменті зголошено резолюцію, щоб звернутися до урядів Англії й Америки з просьбою перейняти на себе посередництво в спорі між Францією і Західньою Німеччиною у справі Зарщини і щоб названі дві західні великодержави перейняли ґарантію, що Зарщина не буде прилучена до Німеччини. Це повинно — згідно з резолюцією — статися раніше, поки Рада Республіки переведе ратифікацію Паризького договору. Таку резолюцію зголосив шваґер генерала де Ґоля, парляментарний посол Жак Вендру. Безпосередньою політичною ціллю цієї резолюції є недопустити до того, щоб вже 22-го цього місяця Рада Республіки ратифікувала Паризький договір, а щоб бодай цю дату відсунути на пізніше. Англія й Америка, яким дуже залежить на чимшвидшій ратифікації Паризького договору Францією і Західньою Німеччиною, поставлені — пише в своїх коментарях американська преса — в незручну ситуацію заявою канцлера Аденауера, що він має запевнення, що ті дві західні великодержави відступили з свого становища з часу останньої війни і не будуть настоювати на відділенні Зарщини від Німеччини на мировій конференції. Проте Аденауер мусів такою заявою заспокоїти опозицію проти Паризького пакту в Ляндтаґу.

Чіянґ Кай-шек скріпляє залогу острова Матсу

Тайпеґ. — Острів Матсу, що лежить за 100 миль на північних схід від Формози і лише за кільканадцять миль від китайського суходолу, буде боронений без уваги на те, чи американська фльота й летунство допомагатимуть обороні — потвердив речник націонал - китайського уряду на Формозі. Кілька днів тому уряд на Формозі з обуренням спростував вістку американської преси, що Матсу буде так само евакуйований і залишений комуністам, як це націонал - китайці зробили з Таченом і Нанкі. З Формози дійсно висилають військо і виряд для скріплення залоги Матсу. Спішно будують нові стратегічні шляхи і скріплюють існуючі фортифікації. На Матсу було досі 5,000 реґулярного війська. Урядові й військові кола на Формозі переконані, що державний секретар Доллес зрозумів значення оборони Матсу і Квімой для вдержання моралі в антикомуністичному китайському світі і знає, що здача тих островів комуністам була б ударом також по престижу Америки, як лідера вільного світу. З свого боку англомовний щоденник комуністів в Пейпінґу оголосив знову солідарність з совєтським внеском в Раді Безпеки, щоб у справі перемир'я в протоці Формози відбулась міжнародна конференція з участю 10-ти держав, але без національного Китаю.

Змінили алярмові знаки повітряної оборони

Бетл Крік, Міч. — Адміністрація Федеральної Цивільної Оборони повідомляє про зміну алярмових знаків, що оповіщають про можливість повітряного налету на Канаду і ЗДА. Нові знаки встановлено тепер такі. 1. **Поготівля.** Про поготівля даватимуть знак 3-5-хвилинним ревом сирен. Цей знак означатиме, що треба почати евакуювати населення з загрожених ворожим налетом районів. В незагрожених районах цей знак означатиме мобілізацію Цивільної Оборони. 2. **Ховайтеся!** Безпосередню небезпеку заповідатиме 3-хвилинний перериваний рев сирен або один „плачучий" рев сирен. На той знак все населення мусять ховатися в бомбосховища. Тепер не буде окремого знаку на відкликання алярму, бо радіоактивні відпадки водневої бомби не у всіх районах будуть однаково шкідливі. Окремі сторожі Цивільної Оборони, радіові станції та поліційні станиці повідомлятимуть населення в окремих частинах загроженого району, коли можна буде вийти з бомбосховищ. Адміністратор Федеральної Цивільної Оборони Вел Пітерсон вислав про цю зміну окремі повідомлення, які мають дістати всі станиці цієї оборонної організації. Вони пізніше повідомлять про це населення.

Англія зосереджує колоніяльні війська

Лондон. — Ген. Джералд Темплер дістав призначення розглянути питання реорганізації колоніяльних військ та координування їх дій для боротьби проти спільної небезпеки комунізму. Англія нараховує тепер 65,000 колоніяльного війська, на яке в львиній частині складаються західні й східні африканські автохтони, маляйські вояки й вояки з племен Ґурка й Фіджі. 57-річний генерал Темплер здобув славу, як високий фахівець у боротьбі проти комуністичних партизанів в маляйських джунґлях. Часописи називають його найповажнішим кандидатом на наслідника генерала Джана Гардінґа на становищі шефа імперіяльного генерального штабу. Генерала Темплера викликали тим часом до Лондону. Найскладнішим питанням щодо координації колоніяльних військ проти комуністичних партизанів є Кенія з її націоналістично - терористичним рухом Мав-Мав. Поліція, військо й адміністрація в Кенії діють окремо і противляться централізації всієї влади в одних руках.

Тіто гостро виступив проти Молотова

Беоґрад. — У свому першому виступі перед юґославським парляментом після повороту з відвідин в Індії і Бурмі голова юґославської держави маршал Тіто потвердив бажання Юґославії „нормалізувати" взаємини з СССР і його сателітами, але водночас різко виступив проти офіційної інтерпретації того покращання взаємин, яку подав Молотов, а за ним сателітські вельможі. Молотов представив Юґославію і самого Тіта, як ніби тих, що „покаялися", побачили свою помилку в зірванні зв'язків із Комінтерном і „навертаються" на праведну дорогу. „Пора припинити ці нісенітниці", заявив Тіто. Американська преса вважає, що такий різкий тон Тіта стоїть у зв'язку з його інформаціями, що останні зміни в Кремлі й усунення від влади Маленкова започаткує знову гостріший і більш доктринерський курс Москви у відношенні до Юґославії. У тій самій своїй промові Тіто заявив — під бурхливі оплески „послів" — що Юґославія має на своїй території поважні поклади урану і приступає до виробу атомової енерґії, але тільки для мирних цілей.

Комуністи в СССР не знищили віри в Бога

Ню Йорк, Н. Й. — Отець Джордж Біссоннет, якому совєтська влада наказала виїхати з Москви, прибув літаком до Ню Йорку і заявив журналістам, що комуністам не вдалося знищити віру в Бога, як цього домагається їхня партійна програма. Отець Біссоннет був єдиним католицьким священиком у Москві, якому комуністичний уряд дозволив обслуговувати вірних із американської амбасади. Доводом того, що комуністам не вдалося знищити віри в Бога, на думку о. Біссоннета, є те, що совєтська влада час від часу мусить робити поступки вірним християнам і дозволяти відкривати нові церкви. Вже цього року відкрито в Москві нові три церкви (всіх їх в столиці СССР є 55). В листопаді минулого року о. Біссоннет був на прийнятті дипломатичного корпусу і познайомився з Нікітою Хрущовим, який представив його тодішньому прем'єрові Маленкову та Булґанінові. Отець Біссоннет похвалив Хрущова за те, що він видав був наказ адміністраційно не переслідувати вірних. Хрущов, представляючи о. Біссоннета Маленкову й Булґанінові, сказав: „Це — священик, який розуміє те, що я думаю робити". Можливо, що це було причиною, чому тепер комуністична влада наказала цьому священикові залишити СССР. Але одець Біссоннет згадував і про те, що, на думку деяких дипломатів, причиною заборони залишитися йому в Москві могла бути відплата за те, що американський уряд не дозволив залишитися в ЗДА архиєпископові Борисові, якого Москва вислала на голову Православної Церкви в цій країні. Після цієї заяви о. Біссоннета повідомили з Москви, що його видалили з СССР за те, що американська влада не дала дозволу на побут в ЗДА архиєпископові Борисові.

АФП і КІО просять президента про більшу підвишку мінімальної платні

Вашинґтон. — Представники текстильних і одягових робітничих спілок, які належать до Американської Федерації Праці та Конґресу Індустріяльних Організацій були на конференції у президента Айзенгавера і просили його про більшу, як запропонував президент, підвишку мінімальної заробітної платні. Президент запропонував піднести теперішню мінімальну заробітну платню з 75 до 90 центів за годину, а представники робітничих організацій просять Айзенгавера, щоб він погодився на підвишку до 1.25 доляра. Президент питався, який вплив мала б ця більша підвишка на економіку країни, на що представники робітництва заявили, що більша підвишка не матиме шкідливого впливу на число затруднених і на ціни споживчих товарів. Після конференції представники робітництва заявили, що вони мали „блискучу дискусію" з президентом. Президент не дав робітничим делеґатам жадної обіцянки, а тільки заявив, що він розгляне їхні арґументи. Робітничі представники твердили, що збільшення мінімальної заробітної платні до 1.25 доляра поліпшило б купівельну силу широких верств робітництва, яке в великому числі дістає мінімальну платню, або малощо більшу від неї. Внаслідок збільшення платні розвивався б і промисл, бо тоді треба було б продукувати більше товарів для задоволення збільшених потреб.

Бунт в армії Південного В'єтнаму

Сайґон. — За непотвердженими вістками, в Південному В'єтнамі почалися завзяті бої між вірним національному урядові військом і бунтівничими допоміжними частинами, які буцімто намагалися вчинити державний переворот. Уряд — читаємо у тих вістках — вислав сім куренів проти збунтованих вояків, і в першому зударі з ними вбито 30 збунтованих вояків, а багато інших ранено. Резиденцію прем'єра Нґо Дінг Дієма обставлено танками. Бунтівничі війська — це головно т. зв. приватні армії кількох релігійних сект. Недавно з Південного В'єтнаму повідомлялось про рішення командирів тих військ включитися в національну армію. Теперішні вістки, в повній суперечності з попередніми, говорять про те, що в „приватних арміях" переміг напрямок, ворожий південно - в'єтнамському прем'єрові. Оті три „приватні армії" спільно вимагають створити новий „сильний і чесний національний уряд". Релігійні секти і їх армії, так само, як національна армія, підпорядкована урядові Нґо Дінга Дієма, стоять на антикомуністичних позиціях, проте спори всередині національного табору є його найбільшою слабістю і найбільшою силою комуністів. Бунтарські армії зосередились біля Белянґу. Уряд вирішив силою встановити порядок.

Шельбі загрожує упадок перед виїздом до ЗДА

Рим. — Прем'єр Італії Маріо Шельба опинився перед небезпекою, що уряд провалиться ще перед 27-им ц. м., коли то він мав би виїхати у відвідини до Вашинґтону. Компроміс, що він його запропонував соціялістам і лібералам, двом партіям з урядової коаліції, які пересварились на пункті земельної реформи, не був затверджений названими партіями і тому не виключено, що в найближчих днях голосування в парляменті над будь-якою справою виявить, що уряд не має за собою більшости. Шельба запропонував, щоб конфлікт у справі земельної реформи відкласти до часу після Великодня. Це ще єдиний шанс, який може уможливити італійському прем'єрові виїхати до ЗДА в умовленому часі.

В АМЕРИЦІ

● **В Норт Вайлдвуді** у стейті Ню Джерзі знайдено на березі океану неживого кита, 30 стіп завдовшки і вагою 4 тонни.

● **Френсіс А. Давні**, почувши шелест в своєму домі, оглянув усі кімнати, і в одній з них застав 22-річного Бредфорда П. Бордена, який спав, сидячи в кріслі. Борден каже, що він їхав автом, в дорозі напав його сон і він очуняся в домі містера Давні. Поліція хоче ствердити, чи дійсно Борден люнатик, чи, може, таки звичайний злодій.

● **Донька генерала** Омара Н. Бредлі має 18 березня вийти заміж за сина адмірала Бенджеміна Генрі Дорсі, молодшого. Вона є вдова, бо минулого року її чоловік майор Генрі Шов Бюкіме згинув у летунській катастрофі.

● **Впродовж двох років** уряд Айзенгавера звільнив понад 228,000 реґулярних федеральних урядовців. З усіх цих урядовців 26,481 жили в районі Вашинґтону.

● **Пані Ф. Д. Рузвелт** була присутня на весіллі свого внука Куртіса Рузвелта, який одружився з панною Рут В. Соблетт. Куртіс Рузвелт — син доньки пані Рузвелт — Анни і пана Куртіса Б. Долла. Анна Рузвелт тепер замужем за Джеймсом Аддісоном Гелстедом, а її син з першого подружжя законно змінив прізвище на Рузвелт.

● **Пані Айзенгаверова** нікого не приймає, бо має „легку інфлюенцу", як заявила її секретарка. Президент Айзенгавер прийме 6-річного хлопця Біллі Дженнінґса, якого мала гостити його дружина.

● **Республіканський** Партійний Комітет з повіту Лос Анджелес влаштовує прийняття на честь віце-президента Ричарда М. Ніксона. Це прийняття має особливе значення таму, що республіканці з Каліфорнії досі не заявилися за тим, щоб кандидатом на віце-президента був Ніксон, який походить із цього стейту.

● **В Шикаґо будують** новий хмародер, який коштуватиме 40 мільйонів долярів і матиме 41 поверх. Його будує „Пруденшел Лайф Іншуренс Ко. Це буде найвищий в цьому місті будинок. З нього буде видко чотири стейти: Іллиной, Індіяну, Мічіґен і Вискансін.

Знижується рівень фахових робітників

Ню Йорк, Н. Й. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл заявив на прийнятті Економічного Клюбу в Ню Йорку про обнижування рівня фахових робітників, що загрожує великою небезпекою для держави. Фаховий вишкіл робітників в атомовій добі — сказав Мічелл — не є достатній, і підприємці повинні цю справу поліпшувати. Немає однієї рецепти на те, як цю справу направити, і федеральний уряд не може цього зробити сам. „В цій ділянці повинні співпрацювати всі клітини громадянства, головно промисл, робітничі організації і місцеві самоуправи". Мічелл заявив, що робочі сили 6-ох мільйонів неґрів марнуються, через недостатнє шкільництво не підноситься рівня освіти робітників в деяких районах, неохоче затримують при праці людей, які покінчили 45-ий рік життя. Секретар праці стурбований цим марнотратством робочих сил, бо від робітничих ресурсів залежатиме доля вільного світу в боротьбі проти комуністичної аґресії.

Зростає число умовохворих

Вашинґтон. — Д-р Френсіс Дж. Брейсленд зібрав для Гуверової Комісії в справах федеральної медичної служби статистичні дані про кількість умовохворих в цій країні. Він ствердждує, що цього року 250,000 нових пацієнтів мусять користати з опіки в шпиталях для умовохворих. Якщо теперішній відсоток хворих на умові недуги буде такий самий і надалі, то кожна 12-та дитина, народжена в цій країні, мусить перебути деякий час в шпиталі для хворих на ці недуги. На основі звіту д-ра Брейсленда Гуверова Комісія пропонує, щоб федеральний уряд створив комісію, яка займалася б поліпшенням справи лікування умовохворих. У звіті д-ра Брейсленда є такі дані про стан умових недуг в ЗДА: 1. Коло 9 мільйонів осіб, або 6 відсотків всього населення мають різного роду умові ненормальності. Коло 9 відсотків із цих хворих потребує шпитальної опіки. 2. Більш як половину з усіх 1,500,000 ліжок в шпиталях ЗДА займають умовохворі, які творять „найважливішу проблему" в опіці над здоров'ям. 3. Кожного року зростає на 10 тисяч число хворих, які потребують довшої лікарської опіки.

У СВІТІ

● **Уся Англія** цікавиться тепер питанням: чи дійсно княжна Марґарет, молодша сестра королеви Єлисавети, яка тількищо вернулась з одномісячної офіційної подорожі по островах Західньої Індії, збирається вийти заміж за 40-літнього капітана летунства Тавнсенда, тепер летунського атташе в англійському посольстві в Бельгії. Лондонський „Дейлі Міррор" заповів, що в найближчому часі прийде офіційне проголошення заручин. Тавнсенд розведений і має двоє дітей. З цієї причини деякі кола противляться плянові такого подружжя.

● **Чотири** румунські націоналісти, які в половині мин. місяця напали були на румунське посольство в Берні, у Швайцарії, й захопили його на 24 години, прибули були до цієї країни — як виявило слідство — напередодні нападу нелеґально з Західньої Німеччини. Напасники призналися, що вони змовлялися й виготовили плян нападу ще в листопаді мин. року.

● **Православний митрополит** Борис, висланник підлеглого совєтському урядові патріярха Алексєя, виселений з ЗДА, що не хотіли продовжити йому 2-місячної візи, прибув уже назад до Москви і скаржився, що „політику змішується з церковними справами, хоч Церква займається тогосвітніми справами".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАРАДИ СПРАВЕДЛИВОСТИ

У Конґресі З'єдинених Держав є тепер резолюція, яка, після її схвалення, уповноважуватиме до переведення слідства в справі примусової репатріяції до СССР втікачів і т. зв. „переміщених осіб" після другої світової війни. Цю репатріяцію відомий колумніст з нюйоркського „Джорнел Амерікен" в одному із останніх своїх коментарів назвав „найжахливішим злочином, який будь-коли поповнено проти законів цивілізованого ведення війни". Але це зовсім не вичерпує характеристики того страшного пекла, яким була „репатріяція" для мільйонів найбільш нещасних жертв комуністичної і гітлерівської диктатури та викликаної ними другої світової війни.

Хочеться вірити, що Конґрес апробує цю резолюцію і що буде створена відповідна комісія, яка переведе розслідування цього справді найжахливішого і рівночасно найменш оправданого будь-якими „злагіднюючими обставинами" масового злочину.

Справа примусового повороту на „родіну" відома кожному з тих, що перебували в таборах скитальців у Німеччині і Австрії. Ще й сьогодні на згадку про страшний час репатріяції, страшніший від усіх воєнних страхіть, багато хто з тих людей, що його пережили, здригаються, прокидаються, облиті холодним потом від кошмарних снів, або не можуть вдержати своїх нервів у щоденній праці. Знають про це страхіття і давніші українські іміґранти в цій країні, якщо вони читали українську пресу чи діставали листи від своїх земляків і рідних в скитальських таборах. Але все це — тільки фраґменти тієї проймаючої грозою цілости, що зветься „примусовою репатріяцією".

Історія цієї репатріяції має свій початок у Ялті. Сталін знав, що між мільйонами совєтських „бійців", які пережили німецький полон, була величезна частина таких, які тільки чекали першої нагоди, щоб показати спину своїм комуністичним вождям. Що більше, величезна їх частина, незорієнтована ще в споріднені нацизму з большевизмом, благала своїх німецьких „визвольників" негайно, того самого дня і з тією самою зброєю, з якою вони попали в полон — послати їх на фронт, щоб боротися проти большевицького гнобителя. Сталін знав, що величезна частина тих мільйонових мас робітників, які в такий чи інший спосіб опинилися на каторжних роботах в гітлерівському Райху, з однаковою силою ненавиділа гітлеризм і большевизм. Були ще й інші мотиви, які спонукали Сталіна поставити справу „репатріяції" на конференції в Ялті, як одну із своїх вимог. Покійний наш президент і Черчил могли дивуватись, чому таку вимогу Сталін ставить, бож для них було самозрозуміло, що кожний полонений чи „переміщений" хоче вернутись додому, і вони зі свого боку не мали потреби ставити таку саму вимогу до Сталіна. А маючи при собі таких „дорадників", як Алджер Гіс та йому подібні, вони й не вважали за відповідне заглянути поза куліси цієї Сталінової вимоги.

Після війни військові власті дістали відповідні доручення, що їх вони, при відповідній співпраці з большевицькими репатріяційними комісіями, не тільки виконували, але й перевиконували. І так прийшло до того жахливого репатріяційного злочину. Згідно з найбільш обережними підрахунками, західні альянти допомогли большевикам „репатріювати" на найстрашніші муки і загибіль щонайменше два мільйони найзапекліших ворогів брунатного і червоного фашизму, в тому числі величезний відсоток українців. Люди божеволіли, підрізували собі жили, кидалися з вікон, вішались, лягали під американські і англійські танки, щоб смертю врятуватись від репатріяції, а альянти їм радили — вертатися на „родіну", і, якщо не люблять Сталіна, вибрати там собі іншого „президента".

Конґресове слідство в цій справі більше ніж потрібне. Цього вимагає в першу чергу справедливість. Правда, воно не направить уже тієї страшної кривди, яку вчинено жертвам репатріяції, не поверне життя тим, які ним за цю репатріяцію заплатили. Але дасть бодай малу сатисфакцію тим, які від репатріяції врятувались, і, головно, кине світло на тих, що її переводили, і на тих, що за нею стояли. У тому світлі можна буде побачити і унешкідливити ще не одного закаптуреного большевицького аґента. Відповідні українські інституції, в першу чергу УКК, і поодинокі українці, що з цим репатріяційним злочином ознайомлені, повинні вже тепер почати підготову, щоб у висвітленні тієї справи максимально допомогти.

ФАЛЬШИВІ СВІДКИ

На день 7 березня федеральна велика слідча лава покликала була на переслухання Гарві Матусова, щоб перевірити, чи не поламав він федеральних законів, коли при різних нагодах свідчив по боці уряду для засудження комуністів, зокрема 13 комуністичних провідників, суд над якими відбувся в Ню Йорку 1952 року. І тепер суддя Едвард Дж. Дімок пробує знайти підстави для поновного суду над засудженими комуністами саме тому, що Матусов, як твердить оборонець засуджених адвокат Геррі Сачер, склав фальшиве свідчення проти обвинувачених під час процесу 1952 року.

Матусов приїхав до Ню Йорку негайно після того, коли в днях 22-23 лютого закінчив свої свідчення перед сенатською підкомісією внутрішньої безпеки. На запитання сенаторів Джана Л. МекКлелана з Арканзас і Тамеса С. Геннінґса з Миссурі, Матусов відповів, що він, з відома сен. МекКарті, вів передвиборчу кампанію, засновану на його власній неправді, проти демократичних кандидатів до Конґресу в стейтах Монтана й Вашинґтон. Коли це почув сен. МекКарті він назвав поведінку згаданих сенаторів „ще підлішою", ніж „брехні" Матусова. В обороні зогиджених демократичних сенаторів став републіканець сенатор Вільям Е. Дженнер з Індіяни, дотеперішній приятель сен. МекКарті, кажучи, що слідча підкомісія має обов'язок витягнути від свідка всю правду, і тому мусить підходити до нього з різними питаннями, включаючи й такі, що їх МекКарті назвав „облесними" й „підлими".

Оці два епізоди з недавно започаткованої, а може тільки наверх витягненої історії свідчень Матусова спричинилися до ще більшого зацікавлення запляннованим його переслуханням на слідстві в Ню Йорку. Якщо велика слідча суддейська лава поставить Матусова в стан обвинувачення, то судова розправа над ним може стати більш сенсаційною, ніж розправа проти комуністів, до засуду яких спричинився самий Матусов. Тоді на денне світло вийдуть методи, якими послуговується іноді уряд, щоб добитися присуду над підривними особами, як теж і методи, якими послуговуються комуністи, щоб насаджувати фальшивих свідків для компромітації американського судівництва.

З огляду на важливість цих і інших фактів, які можуть вийти наверх під час слідства й судової розправи, увага загалу зосереджується тепер на питанні: хто такий Гарві Матусов?

Журнали, які пильно слідкують за кожним кроком цієї людини, пригадують, що його батьки — це російські іміґранти, які мали крамницю з сигаретками й цукерками на передмісті Бронксу, в Ню Йорку; що Гарві під час другої світової війни був штабовим сержантом в американській армії; що в 1947 р. він вступив до Комуністичної партії і під час кампанії комуністичного щоденника „Дейлі Воркер" приєднав стільки передплатників для цієї газети, що в нагороду дістав безплатну поїздку до Порто Ріка; що коли виявилося пізніше, що ці передплатники були членами 46 „фронтових" організацій, яких Матусов обманув фальшивими „патріотичними" арґументами, Комуністична партія виключила його з членства в 1951 р.; що після того він явився до Федерального Слідчого Бюра, представив себе як жертву комуністичного обману і став на службу як донощик; що Матусов, як сам недавно заявив, переконався, що „протикомуністична аґітація" стала добрим „рекітом", і тому він пішов на працю до сен. МекКарті та його правного дорадника Роя Кона; що остаточно ЕфБіАй усунуло його з своєї служби, одначе все таки використало як свідка проти другорядних комуністичних провідників в 1952 р.; що кількома наворотами конґресові комісії вживали його свідчень проти підривних осіб; що навіть сен. МекКарті послуговувався ним при різних нагодах; і т. д.

Аж як згодом поведінка Матусова дала підставу до підозрінь, що він не завжди каже правду, тоді Матусов пустився на інші заробітки. Він зв'язався з видавничою спілкою Анґус Камерон та Алберт Кан і заявив, що має написану книжку „Фальшивий свідок", у якій признається, що він кривосвідчив проти різних осіб, запідозрених у комунізмі і тим спричинився до їх засуду, а крім того кинув підозріння, що в таких газетах, як „Ню Йорк Таймс" і тижневому журналі „Тайм" аж роїться від комуністів.

Тут треба пригадати, що Алберт Кан був перед другою світовою війною співавтором книжки „Саботаж", у якій представив Український Народний Союз, редактора „Свободи" сл. п. д-ра Л. Мишугу й інших українських діячів як гітлерівських аґітаторів, одначе, під загрозою судового поступування, ці закиди публічно відкликав.

Коли Матусов признався в своїх фальшивствах, у пресі і в конґресових колах якстій заговорили про те, що треба основно перевірити, яку ролю грають свідки, колишні члени Комуністичної партії, і чи загалом можна колишнім комуністам вірити, що їх навернення було щире.

(С)

ЛЕТЯТЬ МАЛЄНКОВЦІ

З такою точнісінько характеристикою, яку сам собі дав на відході Георгій Маленков, відійшли, але вже не „добровільно", 2-го березня ц. р. з міністерських постів ще два достойники — А. Засядько і А. Козлов. У наказі Президії Верховного Совєту СССР так таки чорним на білому й записано: „За невміле керівництво очолюваними ними міністерствами" і — „за невміння справитися з покладеними на них обов'язками . . ."

А. Засядько був міністром вугільної промисловости, а А. Козлов — міністром радгоспів СССР. На місце першого призначено якогось А. Задемідька, а на місце другого — І. Бенедіктова, дотеперішнього міністра рільництва.

Серед совєтської верхівки навряд чи хто мріє про високу посаду міністра вугільної промисловости. Мало того, що посада ця зв'язана з великими клопотами і неприємностями, як кожна міністерська — вугіль завжди був і є дошкульним місцем в совєтській індустрії, яке вічно не вилазить з „прориву" і за яке раз-у-раз б'ють міністрів. Тим то й список нещасливих Засядькових попередників давно вже перейшов перший десяток. Плян видобутку вугілля кожного року недовиконується, і про це трублять газети, а на проф- і партз'їздах виголошуються заяви з урочистими обіцянками надолужити прогаяне. Центральний Комітет партії, виконуючи Ленінів заповіт не довіряти нікому на слово, ще в січні місяці визначив був Засядькові місячний реченець, щоб поладнав справи у своєму міністерстві, а з останньої своєї постанови зробив, як то кажуть, організаційні висновки, — і Засядько вилетів у невідомість . . .

Відносно недавно створене міністерство радгоспів СССР, що в ньому так невдало помісився А. Козлов — має з-поміж численних міністерств Совєтського Союзу специяльне призначення, і відає воно, сказати б, державними фільварками, на відміну від колгоспів, сколективізованих господарств селян, що їм держава свого часу урочисто передала землю на „вічну власність". Радгоспи часто називають у совєтській пресі ще „зеленими фабриками", бо в них працюють спролетаризовані селяни, позбавлені навіть тих мізерних „присадибних ділянок", що є для колгоспників головною підмогою в їх злиденному існуванні.

Згідно з наказом Центрального Комітету партії, в Казахстані і на Алтаї, де має бути розорано до 30 мільйонів гектарів цілинних і перелогових земель, колгоспів організувати не будуть, а творитимуть лише радгоспи. Отож у зв'язку з усуненням Козлова, треба припускати, що широко закроєні Хрущовим пляни „освоєння" цих земель реалізуються незадовільно. Що таке припущення не є безпідставне, свідчать „тривожні сиґнали" в совєтській пресі: нарікання аґрономів, директорів радгоспів і партійних керівників на недостачу сільсько-господарських машин і знаряддя, на недовиконання плянів побудови зерносховищ, мешканевих будинків та залізничих під'їзних колій, на незадовільне забезпечення робітників і службового персоналу продуктами першої потреби.

А як всього цього бракує взагалі в Совєтському Союзі, то хто ж в цьому винен? Звичайно, Козлов! На „козлах відпущення" совєтська влада й тримається.

Одначе, крім проявлених нездарности і невмілости в керівництві міністерствами, за демісією Засядька та Козлова, імовірно, криються й інші, глибші причини.

Останні зміни в московському уряді, де головою ради міністрів на місце Маленкова став Булґанін, є наслідком чистки маленковців, до яких належать, зокрема, Засядько і Козлов. Тим то й формула їх звільнення однакова з формулою самоусунення їхнього бувшого шефа, теперішнього міністра електрівень, на яке то становище його призначено для того, щоб по якомусь часі скинути як не в тартарари, то з урядової рахівниці. Таке наше припущення потверджує і совєтська преса, яка останнім часом алярмує про неполадки на будові Куйбишевської електрівні.

Певна річ, на цьому справа не обмежиться. Боротьба в Кремлі вступила в нову фазу, в якій концепція „колективного проводу", не є вже актуальною. Форма колеґіяльної диктатури, якою кліка сталінських наслідників пробувала була прикритися після смерти свого вождя, вже безповоротно зліквідована. Про єдиноспасенність цієї форми правління совєтська преса вже не згадує. Нинішні правителі, що з них жаден ще не є диктатором формату, авторитету і особистої сили Сталіна — прагнуть кожний стати другим Сталіним.

Ніхто не знає, в якій мірі скріпив свої позиції Хрущов для того, щоб вже виступити перед партією і населенням як абсолютний диктатор. Ролю і значення Булґаніна та Жукова обсерватори совєтських справ розцінюють по різному. Говорять про можливість приходу „червоного Наполеона" з надрів червоної армії та про захоплення влади політично-поліційним апаратом. Одначе при цьому випускають з уваги, що Міністерство Державної Безпеки (МГБ), після ліквідації Берії і створення при Раді Міністрів Комітету Державної Безпеки (КГБ), втратило свою колишню силу і перестало бути „державою в державі". А совєтська армія своєю структурою не подібна до жадної західньо-европейської армії, а тим паче армії часів Наполеона чи Миколи І, з яких зроджувались імператори або революціонери.

В армії Совєтського Союзу, що складається, грубо кажучи, з трьох частин — властиво армійської, політично-поліційної і інженерно-технічної — неможлива в ширших маштабах змова, що привела б до державного перевороту. В ній кожний вояк і старшина, не кажучи вже про вище командування, перебувають під безнастанним наглядом і контролею. І лише зовнішній поштовх, що порушив би цю контролю і зламав дисципліну, міг би породити більший чи менший зародок, що, розростаючись, збройно виступив би проти режиму. А безпосередня участь військової сили в боротьбі претендентів на Сталінову спадщину, хоч і можлива, але це не була б акція протирежимна, протибольшевицька. Адже й на другий день після смерти Сталіна, як відомо, Москва заповнилася танками й піхотою, але не для того, щоб валити режим, а лише для того, щоб не впав

(Закінчення на ст. 3-ій)

БЕНЕЛЮКС

Переступивши кордон між Францією та Бельгією, зразу відчуваєте себе в іншій „атмосфері". Франція бореться з своїми внутрішніми і заморськими труднощами, не має стабільного уряду, має хитання в політиці, так що слово французького міністра в країні і в світі не має великого довір'я. Франція відстала від своїх сусідів технічно та економічно: французькі товари не можуть успішно конкурувати з виробами інших европейських держав, і тому Франція накладає на чужі товари високі охоронні мита.

Бельгія, як і Голляндія та Люксембурґ, стоять на вищім рівні добробуту порівняно з Францією. Особливо цей добробут помітно в Бельгії. Нові будинки виростають по містах і селах (поправді, тут трудно пізнати, де кінчається місто і де починається село), всюди видно новісінькі автомобілі найвибагливішої конструкції.

Бельгія має стабільний уряд. До минулого року тут була влада клерикальної партії, тепер державою править коаліція соціялістів і лібералів. Бельгія — двомовна країна: валльони говорять французькою мовою, фляманді мають мову спільну з голляндською. Перед першою світовою війною фляманді не мали рівноправности в Бельгії, боролися за свої університети, але пізніше Бельгія завела повну рівноправність між мовами, і всі бельгійці, незалежно від мови, почувають себе патріотами спільної батьківщини. Розвиток фляманців іде вперед дуже швидко, і деякі валльони бояться, що перевагу в Бельгії скоро матимуть фляманці.

Але не це турбує громадську думку і парлямент Бельгії. Бельгійці — всіх партій — великі прихильники федеративної Европи. Теперішній міністер закордонних справ Бельгії П. А. Спаак є одночасно президентом Европейського Руху, тої міжнародної організації, яка плянує створення з вільних країн Західньої Европи союзу — господарського і політичного. Цей плян зустрічає у своєму здійсненні великі трудноці, особливо в Німеччині та у Франції. Тому три держави — Бельгія, Нідерлянди (Голляндія) та Люксембурґ — — Бенелюкс — рішили приступити до творення федерації, незалежно від того, як між собою договоряться великодержави.

Бельгійці стверджують успіхи співпраці трьох держав — БЕ-НЕ-ЛЮКС'у на полі господарськім. Наприклад, з моменту скасування митного кордону між Бельгією та Голляндією збільшився вивіз бельгійських товарів до Голляндії (за рік 1954 на 4 мільярди бельг. франків). Це становить 21% усього експорту Бельгії. І бельгійці роблять з цього висновок: 10 з половиною мільйонів голляндців купують у Бельгії більше товарів як 300 мільйонів мешканців усього американського континенту!

Заохочені цими успіхами, уряди країн Бенелюксу плянують створення спільного торговельного представництва в світі для всіх членів Бенелюксу.

Однак, плян Бенелюксу не спиняється на господарській ділянці. Мається на увазі створити Міжпарляментську Раду Бенелюксу, до якої входили б 21 посол від парляменту Бельгії, 21 — від парляменту Голляндії і 7 — від парляменту Люксембурґу. Ця Міжпарляментарна Рада вислухуватиме звідомлення трьох урядів Бенелюксу про спільні справи цих держав і даватиме свої поради. Оптимісти в Бельгії, Нідерляндах і Люксембурґу воліли б створення парляменту, спільного для трьох держав, з усіми компетенціями. Однак до цього ще довгий шлях. Відомо, що Бельгія і Голляндія були колись одною державою і мали одну назву — Нідерлянди, в мові французькій — Pays-Bas.

В добі реформації і протиреформації людність цих провінцій, що визнавала над собою владу Габсбурґів, розділилася за релігійною ознакою. Мешканці теперішньої Бельгії лишилися при католицтві, а голляндці стали в більшості кальвіністами. Фляманді, що говорять одною мовою з голляндцями, почувають себе ближчими до валльонців, з їх французькою мовою, як до голляндців.

В Голляндії лишилася значна католицька меншість. З часом в Голляндії настала повна рівноправність між Церквами. Але сліди довголітньої релігійної боротьби ще й досі помітні в житті цієї країни. Напр., одруження між католиками і кальвіністами в цій країні трапляються дуже рідко. Адже питання, в якій вірі повинні бути виховані діти, мають для різновірних батька і матері дуже велику вагу.

Відгуки релігійної боротьби відчуваються й досі в Голляндії. Голляндська католицька партія об'єднувала раніше людей різних напрямів, під прапором чистоти віри. Після другої світової війни вперше в історії Голляндії значна частина католиків прилучилася до Партії Праці. В Партії Праці створено секції католицьку і протестантську. Після цього Партія Праці мала великі успіхи в виборах до парляменту.

Країни Бенелюксу стали твердо за створення Европейської Армії і перші ратифікували проєкт такої Армії в своїх парляментах. До речі, проєкт Европейської Армії створений був французами (мін. Плевен). Але — іронія долі! — французький парлямент відкинув проєкт Европейської Армії в 1954 році. Сподіваються, що французький парлямент, не зважаючи на комуністичну опозицію, затвердить паризькі договори про створення німецької армії, як частини збройних сил НЕЙТО. Мешканці Бенелюксу дуже непокояться сусідством з могутнім совєтським бльоком, бо неозброєна Німеччина — це значить, що совєтські панцерні дивізії можуть легко появитися на кордонах Бенелюксу. Комуністична пропаґанда, яка лякає французів сильною Німеччиною, в країнах Бенелюксу не має впливу.

Льєж, Лювен, Брюссель, Гент, Брюґґе — це міста Бельгії, в яких є університети. В Брюґґе діє власне „надуніверситет". Це — Европейська Колеґія, на чолі з ректором проф. Бруґмансом. Сюди приймають на студії тільки тих осіб, які з відзначенням закінчили інші університети. Ціль Европейської Колеґії — підготовляти діячів для майбутньої Европи, об'єднаної в свободі і мирі. Питався я проф. Бруґманса про можливість приміщення українців у Европейській Колеґії. Він поставився до цього прихильно. Отже, треба шукати відповідних кандидатів...

Viator

П. Шандрук

ЦЕ БУЛО ТАК!

(Про мою розмову з генералом Власовим, про Український Національний Комітет та про 1-шу Українську Дивізію)

(4)

Коли 12. III. я побачився з д-ром Ф. Арльтом, то на його радісне повідомлення, що УНКомітет під моїм головуванням визнаний німецьким урядом, я відповів „zu spaet", хоч існували й реальні завдання, що їх ще можна було виконувати й для яких властиво й був створений Комітет — перш за все йшло про можливе рятування українців перед большевиками, бо ж наших людей можна було б за посвідченням УНКомітету перекидати на захід, та про рятування 1-ої Української Дивізії, що, внаслідок капітуляції Німеччини, могла бути захоплена большевиками: про дивізію найбільше дбав проф. д-р Кубійович. Д-рові Ф. Арльтові я сказав, що [illegible] УНКомітету, як української політичної репрезентації (при чім я [illegible] не надавав Комітетові значення якогось уряду), мусить наступити лише збоку Міністерства Закордонних Справ, на ніякі інші визнання я не погоджуюся. Так і сталося — 15. III. Мене запросив до міністерства державний секретар — Штенґрехт (у мене записано Steengardt) й відчитав мені деклярацію слідуючого змісту:

Herr General,

Um in der entscheidenden Phase des Krieges gegen den Bolschevismus und fuer eine gerechte Voelkerordnung Europas alle antibolschevistischen nationalen Kraefte voll zur Auswirkung kommen zu lassen, erkenne ich fuer die Deutsche Reichsregierung den von Ihnen ins Leben gerufenen Arbeitsstab unkrainischer nationaler Vertreter als Ukrainisches Nationalkomitee ausdruecklich an.

Ich bestaetige:

1) Dass das Ukrainische Nationalkomitee als der alleinige Vertreter des ukrainischen Volkes von der Deutschen Reichsregierung anerkannt ist.

2) Dass das Nationalkomitee das Recht hat seine Auffassung ueber die Zukunft der Ukraine zu vertreten und in Erklaerungen und Manifesten zum Ausdruck zu bringen.

Bei der endgueltigen Klaerung der Frage wie die in der deutschen Wehmacht kaempfenden Ukrainer zusamnengefasst werden sollen, werde ich dafuer eintreten, dass die ukrainischen Verbaende in ihrer Gesamtheit die ukrainische Befreiungsarmee bilden."

На цій урочистості було знов 12 німців з OKW з різних міністерств, а я був тринадцятий, бо на мою пропозицію йти зо мною ніхто з членів комітету не погодився. В часі читання деклярації я собі знов подумав „zu spaet". Мабуть і самі німці не інакше думали, бо де ж була та сила, що могла їх рятувати? — хіба ж не УНКомітет, або всі такі комітети, разом? Очевидно вони пішли на уступки генералові Вехтерові та д-рові Ф. Арльтові, які лише у цей спосіб уявляли собі можливість рятування української інтеліґенції та вояків. І коли це взяти за єдине вияснення поступування німців, то тоді видно не лише чисті інтенції згаданих двох осіб, але й силу їхнього впливу в німецькій внутрішній структурі. Врештою, коли ми верталися з міністерства, я про це без вагання сказав д-рові Ф. Арльтові, як теж нагадав йому, що большевики вже під Кюстріном — 60 км. на схід від Берліну.

Здається, що того самого дня генерал von Koestring, — головний командир усіх добровольчих формацій, що вже існували, запросив мене до себе на вечерю. Був це дуже милий старший пан, що теж, без сумніву, належав до опонентів Гітлера. Вечеря пройшла в дуже милій атмосфері, як би не те, що на ній був, очевидно в ролі обсерватора, полк. Креґер. Адьютантом ген. Кестрінґа був кавалерист, як і я сам генерал (з російської армії), фон Герват, людина безперечно надрядна, очевидно з кругів д-ра Ф. Арльта. З ним я пізніше зустрінувся, як з шефом Бюра Міністер-Президента Баварії.

Та ще до справ Комітету. — Члени Комітету з тих чи інших причин працювати не могли, зокрема проф. д-р Кубійович, що був обтяжений ще діяльністю Допомогового Комітету. Довелося всі праці Комітету перекласти впрост на штаб Армії. На свого безпосереднього помічника у військових справах я запросив ген. О. Вишнівського, який, не дивлячись на свою недугу, віддавав усі сили справі. Але на початок треба було оформити своє відношення до вояків і частин. УНКомітет своєю постановою Ч. 2. з дня 18. III. 1945 — призначив мене Командуючим Українською Національною Армією, але в певній мірі то було не вистачальне для вояків з Армії УНР, яких в'язала певна традиція леґалізму. Це взяв був під увагу Пок. Президент А. М. Лівицький і Наказом Війську і Фльоті УНР Кт. 8., § 1. з дня 15. III. 45. призначив мене теж Командуючим Українською Національною Армією.

V.

7 квітня большевики були на передмістях Берліну й того ж вечора я виїхав через Дрезден і Прагу до Кляґенфурту до 1-ої Української Дивізії. За три тижні існування УНКомітету вдалося зібрати, як то кажеться, до купи: Протипанцерну Бриґаду (2-га Українська Дивізія) полковника Дяченка й відправити її до Чехії (про що теж окремо писатиму), Вільне Козацтво полк. Терещенка, 281-ий Запасний полк з Данії, започаткувати поповнення Бриґади особливого призначення Отамана Т. Бульби-Боровця, підпорядкувати 3 курені жандармерії та відділ протилетунської оборони, що, до речі, складався в наших неповнолітніх хлопців та дівчат, але знаходився в добрій опіці одного нашого професора.

В Празі я добився звільнення з ґестапівської опіки знаного нашого науковця й дипломата проф. д-ра Р. С. Смаль-Стоцького. В Празі я теж залишив полковника В. Мальця для формування запасної бриґади.

У дальшій дорозі до Дивізії я зустрінувся з о. д-ром І. Гриньохом. Я запросив його їхати зо мною до Дивізії, де він тішився, як я вже попередньо знав, великою популярністю, а саме я мав на увазі, щоб він допоміг мені якнайскорше опанувати наставлення дивізіонерів, які — що не було секретом — в значній мірі перебували під впливом наших націоналістичних організацій. Головним чином це мені було б потрібне, коли б довелося роззброювати в Дивізії німецький командний склад. О. д-р І. Гриньох поїхав зо мною й дійсно багато допоміг мені в моїх замірах, але також знаю, що впливав він на д-ра Ф. Арльта й генерала Вехтера в сенсі респектування моїх розпоряджень.

18 квітня я прибув до району розташування Дивізії через східній пас Альпів. Штаб мій на чолі з полк. А. Валійським прибув день чи два пізніше. Я затримався в Фелькермаркті, де стояв 1-ий запасний полк, а ним командував полк. Маркс, дуже ароґантна людина. Уже там я довідався від перших стрічних старшин, як він та ґенерал В. Фрайтаґ, командир дивізії, — трактують наших вояків. Зокрема прикро мені було побачити нашого старого бойового полковника Б. Барвінського в уніформі сотника та в складі старшинської резервової сотні. З місця я наказав полк. Барвінському накласти наші національні полковницькі відзнаки й приділив його до Штабу Армії. Отож, я мав намір, можливо під впливом перших вражень, усунути полк. Маркса, але далі був вирішив раніше побачити ген. Фрайтаґа, якого мав також намір замінити на становищі Командира Дивізії нашим бойовим старим вояком-генералом М. Кратом, що належав до моєї Штаб-Кватири. Приїхали зі мною рівно ж в характері зв'язкових до німецького командування і дорадників генерал Вехтер і д-р Арльт.

Володимир Безущко.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ

На цю тему написав професор Роман Смаль-Стоцький капітальний твір п. з. "The Nationality Problem of the Soviet Union and Russian Communist Imperialism" ще р. 1952. Тому, що цей твір в українській пресі не звернув на себе уваги, яка йому належиться, цим бажаємо вказати йому місце в світовій літературі на цю тему. Ми переконані, що названому творові належиться виїмкове місце, тому, що досі дискутували цю справу на підставі совєтських, чи там російських творів, що насвітлювали її тенденційно, з рішучою шкодою для національностей у Совєтському Союзі.

Оце представник сорокп'яти мільйонової нації, цебто українців, забрав голос і на підставі довголітніх студій (ми скажемо, що більшої частини свого життя) зображує становище національностей в Совєтах. Образ, що його дав проф. Стоцький, заслуговує на увагу не тільки українців, але також інших національностей, зокрема їхніх учених, дипломатів та політиків.

Проф. Р. Смаль-Стоцький уважає комунізм за вияв російського духа. В цьому він також посилається на „Большевика", ч. 2, з січня 1944, який писав: „Ленінізм є найвищий вияв російського патріотизму". Ленін це російський націоналіст, як його назвала його дружина, Крупская (цит. на ст. 53). Він передусім був макіявеліст у відношенні до національностей Совєтського Союзу. Про нього видумано багато легенд, в які повірили навіть високоосвічені українці, як наприклад Скрипник.

Спотворення провідної ідеї мало місце передусім за Сталіна. Він винищував неросійські народи, при чому деякі зовсім зникли, а інші загрожені в самому існуванні. Він колись нагадував жидам, що це вони в більшості творили партію меншевиків. Сталін, як грузин, удержався при владі, потуряючи, а то й скріплюючи російський шовінізм. За Сталіна відіграли визначну ролю два грузини, а саме безпосередньо Берія і, мабуть тільки посередньо, як теоретик, проф. Марр. Цей останній висунув на чолове місце російську мову, а інші мови бажав усувати ступнево через їхнє змішання з російською мовою, через т. зв. гибридизацію. Російська Академія Наук визнала теорію Марра єдинонаучною і обов'язковою в Совєтах, р. 1949.

Сталін відрікся від теорії Марра, в шістнадцять літ по смерті її автора, бо аж р. 1950, коли ця теорія почала його компромітувати в очах нового союзника, а саме Хін. На місце цієї нищівної для інших народів теорії, Сталін почав наголошувати двомовність, або обов'язковість російської мови у всіх ділянках життя. Російську мову проголошено мовою большевизму, мовою пролетаріяту, а навіть мовою учених цілого світу.

Проф. Р. С. Стоцький посвятив багато уваги теорії Марра і з'ясуванні положення народів, що їх теорія Марра віддала на поталу російському шовінізмові.

Досі в історії людства просвічував ідеал розвою індивідуальностей і національностей до найвищого вияву їхніх притаманних прикмет. Сталін, із своїми соратниками, придумав щось іншого. Як ідеал він поставив одну совєтську націю, з одною світовою мовою, а саме російською. От яке щастя приготовив він для цілого людства. Для всіх не-росіян мав він прокрустове ложе: коли в тебе ноги не такі, як у вибраного народу, то обтяти їх, коли пальці задовгі, то зовсім відтяти. І це називається найпрогресивніша культура світу.

Жертвою Сталіна впала також Америка: її школи, преса і навіть уряд. Цю справу широко обговорює проф. Р. Смаль-Стоцький і в цьому неабияка його заслуга. Сподіємось, що твір Стоцького відкриє очі неодному американцеві на дійсний стан справи. Автор звертає увагу на важке положення учених скитальців, не-росіян, що їм, задля москвофільських впливів тяжко піднайти працю по знанні. Український науковий світ повинен відзначити оборону їхньої праці проф. Р. Смаль-Стоцьким.

Проф. Стоцький долучив до твору копії документів, як заклик сен. Новленда до американського уряду оснувати посольство в столиці України, заклик конґресмена Керстена про фінансову допомогу для неросійських народів у боротьбі з большевизмом і інші.

Під кінець скажемо, що ніхто як із старої іміграції, так із нової не насвітлив так уміло українсько-російського питання, як це зробив проф. Р. С. Стоцький. Англійська мова твору дає можливість творові знайти читача на цілому земному ґлобі.

Твір я читав з цікавістю, неначе цікаву повість. Але чи не добре було б видати твір у скороченні, в дешевім виданні, яких багато в Америці, а які безперечно виповнюють нераз цінну культурну місію. Твір Стоцького досягає до п'ятсот сторінок дрібного друку. Коли б його видано звичайним друком, то він зайняв би більше ніж тисячу сторін. Думаю також, що потрібне скорочене українське видання твору.

Проф. Лев Добрянський причинився морально до видання названого твору, даючи речевий вступ, славлячи автора як визначного ученого.

Твір проф. Романа Смаль-Стоцького справді виїмковий. Він входить у світову літературу як один з нечисленних, що схопив правдиве обличчя російського комунізму. Питання України в ньому, поставлене в рямці міжнародних проблем, зактуалізовано надзвичайно. Твір заслуговує на якнайбільше поширення.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

З'їзд Українських Кооператорів.

З нагоди 50-літніх роковин оснування Ревізійного Союзу Українських Кооператорів у Львові відбувся тут З'їзд Українських Кооператорів в дні 25 грудня 1954. Цей З'їзд відбувся в домі Української Федеральної Кредитової Кооперативи „Самопоміч" в Ню Йорку, набутого нею в тому році. В з'їзді взяло участь 65 осіб, кооперативних діячів, що працювали в Краєвих Кооперативних Центрах, як Ревізійний Союз Українських Кооператив, Маслосоюз у Львові, в окружних чи повітових кооперативних установах та в низових кооперативах. На З'їзд прибули представники кооперативних організацій з Филаделфії, Шікаґо, Нюарку та б. кооператори з багатьох других місцевостей. В З'їзді взяла участь п-ні Ірина Павликовська, дружина довголітнього Президента Ревізійного Союзу Українських Кооператив, бл. п. сенатора інж. Ю. Павликовського, і наша довголітня суспільна діячка.

З'їзд відбувся серед дуже святочного настрою і мав дуже діловий характер. Він складався з 2 частин, ділової та святочної. Ним проводив п. Іван Шепарович, а в склад Президії входили ще п-ні І. Павликовська, д-р М. Шахнович, І. Поритко, В. Шмата, Дм. Кульчицький і Д. Захарченко.

В першій частині З'їзду інж. Р. Раковський виголосив дуже цікавий реферат на тему: „Можливості організації української кооперації на терені ЗДА". В цьому рефераті він вказав на всі можливості, що їх можна використати при організації українських кооператив на терені ЗДА в тих осередках, де є менше чи більше скупчення наших родин.

По рефераті вив'язалася ділова й цікава дискусія, в якій забирало голос багато кооператорів, подаючи дані про дотеперішню працю кооперативних установ в Шікаґо, Филаделфії і Нюарку, або вказуючи на можливості розгорнення кооперативної діяльности в осередках скупчення української іміграції.

Пополудні відбулася друга частина З'їзду. На початку вшановано мовчанкою і вставанням з місць пам'ять тих українських кооператорів, що відійшли від нас, чи то в наслідок смерти, чи з рук московських катів, як бл. п. Кость Левицький, Юліян Павликовський, Остап Луцький, Юліян Шепарович, Денис Корінець, Степан Кузик, Зенон Пеленський, Іван Филипович, Євген Храпливий, Михайло Корчинський, Карло і Остап Коберські, Орест Радловський, Лев Кульчицький, Ілярій Ольховий, Михайло Біганський, Дмитро Квасниця, Африкан Хрущ та багато інших, як і рівнож кооперативних організаторок бл. п. Іванна Блажкевич, Ольга Бачинська і Неоніля Селезінка.

Відтак інж. Іван Гурик виголосив гарно опрацьований реферат на тему: „Роля Ревізійного Союзу Українських Кооператив в розбудові господарського життя на західньо-українських землях". В ньому він подав історію розвитку української кооперації в Галичині, Буковині і Карпатській Україні, повстання і розвиток Ревізійного Союзу та величезний його вплив як і вплив всеї української кооперації не тільки на розбудову господарського життя, але й на поліпшення добробуту широких мас нашого народу, піднесення культурного рівня, національного освідомлення та політичної зрілости нашого селянства і робітництва на західньо-українських землях, не зважаючи на величезні перешкоди та переслідування з боку польської влади.

Потім п. Ірина Гладка виголосила реферат: „Спомини про провідних Кооператорів". В ньому прекрасно змалювала постаті чільних Кооперативних Діячів, зокрема бл. п. Ю. Павликовського і Остапа Луцького, їх заслуги, знання і працю, яку вони з великою посвятою вкладали в розбудову української кооперації, й про трагічний відхід від нас декого з них.

По рефератах З'їзд одноголосно прийняв і ухвалив опрацьовану Резолюційною Комісією таку резолюцію:

„З'їзд Українських Кооператорів, з нагоди 50-тих роковин оснування Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові, що відбувся дня 25 грудня 1954 в Ню Йорку, відмічує величезне значення Української Кооперації під проводом Р.С.У.К. для економічного і національного розвитку Українського Народу на Західньо-Українських Землях. З'їзд закликає українських кооператорів продовжувати працю на терені ЗДА та підготовляти кадри ідейних кооператорів для майбутньої праці на Рідних Землях і на терені ЗДА. З'їзд стверджує і вітає успіхи існуючих на терені Америки українських кооператив. З'їзд стверджує, що є можливості і необхідна потреба організувати різного виду українські кооперативи на терені ЗДА та закликає українських кооператорів взяти активну участь в цій праці, а саме 1. організувати гуртки кооператорів у всіх більших наших громадах і посилити діяльність досі існуючих, 2. уповноважити Товариство Українських Кооператорів в Ню Йорку створити Комісію для плянування і координування кооперативної праці на терені ЗДА, як також підготовити ґрунт до створення Кооперативного Центру.

3. З'їзд уважає за потрібне, щоби при Українському Конґресовому Комітеті діяла Господарська Рада і заявляє свою готовість співпрацювати з нею".

По ухваленні резолюції З'їзд закінчив свої офіційні наради. Потім відбулася спільна вечера в кімнатах Товариства „Самопоміч", що серед веселої і приємної гутірки протягнулася до пізнього вечора.

Інж. І. Гурик.

Святочні сходини УЗХ.

Рік річно Український Золотий Хрест вшановує пам'ять українських жінок героїнь, чи то на більшу скалю спільно з іншими жіночими організаціями, чи тільки скромними святочними сходинами для свого членства, як це сталося цього року. Важним є, щоб не забувати наших Героїнь і вчитися на їхньому прикладі.

І так у неділю 20-го лютого відділ УЗХ ч. І у Ню Йорку відбув це свято в домівці ОДВУ в присутності свойого членства та гостей. Святочні сходини відкрила голова УЗХ ч. І пані Дарія Бойдуник та попросила присутніх вставаням з місць та мовчанкою віддати шану жінкам-героїням, що зложили своє життя на вівтарі Батьківщини. Слідувала деклямація „Героїням", виконана панною Лідією Клоків. По тому реферат д-р Галини Лащенко, який був оригінальним і дуже цікавим, бо д-р Г. Лащенко поставила собі за ціль згадати про тих жінок, що їх ніколи не згадується, а які були героїнями свого народу й залишили слід в нашій історії. Тому не згадувала вона про всім відомих героїнь, як Ольгу Басараб, Олену Телігу й інших, а присвятила свій реферат жінкам-героїням із передісторичних часів та з княжої й козацької доби. Реферат був надзвичайно цікавий і оригінальний. Дальше молоденька Таня Рабій відограла на піяні сольо Бетовена „Місячна Соната". Слідувала друга деклямація „Теліга" виголошена панною Веронікою Ламідзею.

На закінчення була маленька інсценізація: „Діти моляться при могилі", в якій взяли участь наші найменші й яка полишила глибоке враження. По обох боках могили, прибраної прапором, рушниками і терновим вінком, клячать діти: Юрчик Рабій, Адя Бойдуник, Юрко й Ярослав Карпінські та Ігор Різник. Адя різким і чистим голосом пригадала останні слова Ольги Басараб: „За наші сльози, кров, руїну — верни нам Боже Україну!", а по тому діти відспівали чутливо „Боже Великий". Свято закінчено українським гимном.

Із доходу святочних сходин УЗХ призначив дати допомогу п. Горбачевському в Ню Йорку на лічення його очей, а решту на допомогові цілі УЗХ.

Прес-реф. УЗХ ч. І.

Міннеаполіс, Мінн.

Протестаційне Віче.

У неділю, 6 лютого, з ініціятиви місцевої філії ДОВРУС-у в приміщенні „Лейбор Темпл" відбулось Протестаційне Віче з приводу вивозу української молоді до Казахстану та Сибіру для „освоєння" нових земель. Доповідачем був гість з Канади, довголітній політичний в'язень, голова СУЖЕРО та світової Федерації Українців-політв'язнів і репресованих, головний редактор „Білої Книги", автор „Островів Смерти" п. С. Підгайний. В своїй доповіді він докладно зупинився на аграрному питанні, яке і до цього часу Совєти не можуть розв'язати. Він підкреслив, що червона Москва завжди дивилась на Україну як на той резервуар, з якого, у випадку економічної скрути, можна помпувати хліб на північ. Звідси зрозуміла окупація більшовиками України, Кубані та Північного Кавказу — головних с.-г. районів Союзу. Але, як показав досвід 2. світової війни, ця південна база може бути дошкульною і ненадійною у випадку війни. Отже повстає новий проєкт — створення великого промислово-технічного та сільсько-господарського району далеко від кордонів, за Уралом. Це, власне, є повторення в ширшому моштабі старого проєкту 1928-33 р. організації радгоспів в Сибіру, який потерпів фіяско. За новим проєктом має бути освоєно 14 мільйонів гектарів землі (тепер цю площу поширено до 30 міл.). Згідно з останнім наказом уряду, для цього потрібно 99,000 студентів с.-г. шкіл. Впадає в око, що, як подає совєтська преса, головні контингенти „освоювачів" набирається не з перенаселених частин Союзу (як напр. центр. Росія), а переважно з територій Зах. України, Волині, України, Кубані та Вілорусі, де якраз перенаселення немає. Цей процес триває вже півтора року. Хоч вербування відбувається нібито за „добровільним" принципом, але всім, хто жив під Совєтами, дуже добре відомо, яка це „добровільність" (адже „добровільною" була і підписка на позику — а спробуй не підписатись!). Тенденція червоної Москви дуже ясна: очистити неспокійний і непевний південь (а в першу чергу Україну) від молодого національно-свідомого елементу. Іншими словами — це є продовження того процесу денаціоналізації і нищення нації, який в минулому знайшов своє виявлення в створенні штучного голоду на Україні в 1933 р., Вінницьких могилах та масових арештах серед української інтелігенції в 30-х р.р.

Обов'язком нашої еміґрації є тримати зв'язок з поневоленою Батьківщиною. Вище наведених фактів не можна замовчувати. Українська еміґрація мусить правильно інформувати Вільний Світ про події, які відбуваються в Рідному Краю і перед відповідними чинниками заманіфестувати свій протест проти підступних методів Червоної Москви, яких вона уживає для очищення України від українців.

В другій частині своєї доповіді п. Підгайний висвітлив ту надзвичайно важливу роботу, яку провадить СУЖЕРО в галузі інформації Вільного Світу про злочини Червоної Москви: видання англійською мовою „Білої Книги", „Островів Смерти" та ін. літератури. Але цього ще не досить. Цю роботу потрібно продовжувати і поглиблювати. Друковане слово — це є найсильніша зброя в нашому розпорядженні. Нам треба видати багато більше книжок, які б об'єктивно показали Україну в минулому і сучасному, під білим і червоним російським окупантом. Вже підготовлено до друку ряд книжок англ. мовою, які потрібно як можна швидше пустити в широкий світ. До їх числа належать:

1) „Біла Книга" т. II (про голод на Україні). В ній використано 300 оригінальних документів — праця покійного проф. Дубиніця.

2) Ілько Борщак. Розвідка про Г. Орлика.

3) Гжицький. Чорне Озеро.

4) Т. Осьмачка. Плян до двору.

Але, щоб видати ці книжки, потрібні великі фонди. П. Підгайний закликає Віче прийти з допомогою і скласти щедру пожертву на це добре діло.

Промовці, які виступали після доповідача (голова Добрус'у п. С. Сокіл, ген. К. Смовський, п. о. А. Кість, артист О. Мартиненко та ін.) висловили свою солідарність з основними тезами доповіді, приєднали свій голос до протесту проти політики винародовлювання Москви і підкреслювали конечну потребу видання зазначеної літератури. Всі вони підтримали заклик п. Підгайного що-до створення видавничого фонду, задеклярували значні суми і закликали до цього всіх присутніх. Тут мусимо сказати, що наша, порівнюючи з іншими містами Америки, невелика укр. громада усвідомила всю важливість започаткованої акції і щиро прийшла з допомогою. Сума зголошень досягла двох тисяч долярів, з них частина поступила готівкою (дев'ять зголошень було по 100 долярів). Зокрема треба відмітити жертвенність нашого мінеапольського духовенства, яке майже стовідсотково прибуло на це Віче і задеклярувало поважні суми.

На закінчення заступник голови Мінеапольської Філії Добрус-у п. І. Ганич прочитав резолюцію протесту, яку збори одноголосно прийняли. Ця резолюція має бути надіслана до Об'єднаних Націй та до Конґресу у Вашинґтоні. Закінчено Віче співом Національного Гимну. Присутніх було біля 150 осіб.

О. Ф.

ЛЕТЯТЬ МАЛЄНКОВЦІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

він в руки народові. І якщо справді командарм Тухачевський думав колись виступити збройно, то не проти совєтського укладу, а персонально проти Сталіна.

До речі, поширена в світовій пресі версія, буцімто Берія, нав'язавши зв'язки з чужоземними розвідками, підготовляв переворот, щоб розчленувати СССР, — спрепарована в самому Кремлі за випробуваними рецептами, що мають ціллю викликати проти „зрадника і запроданця чужоземних розвідок" обурення і ненависть в російському народові — основному опертї совєтського режиму. І зовсім не випадає українським журналістам ловитися на цей гачок, закинутий совєтською пропаґандою.

Як би там не було, сьогодні, як видно з усього, на перше місце в Кремлі вибивається Нікіта Хрущов, який тримає в своїх руках партію. До речі, не „малорос Хрущ", як то через незнання представлено його в одній українській газеті, а „істінно-руский человек", з російською вдачею, зовнішністю й ментальністю. Він, що сам любить усе це в собі підкреслювати, найбільше відповідає визначеній ще під час останньої війни лінії на „трисдину Русь" із зверхнім у ній народом російським, „старшим братом" українського і білоруського народів. Він — з усіх претендентів на імперський престол — найбільше має також імпонувати російським шовіністам не тільки в партії, але й серед нижчої та середньої бюрократії. Йому багато ще дечого бракує, щоб стати впорівень з Сталіним, зокрема особистого авторитету серед кремлівської верхівки, але він має в запасі час і багатий досвід в партійних інтриґах, зійшовши на ієрархічні верхи партії з найнижчих її щаблів.

В зовнішній і внутрішній політиці Хрущов, як це вже видно, веде й вестиме СССР по сталінському курсу, хоч, із зрозумілих причин, розвінчує „геніального вождя всіх часів і народів" до рівня „Ленінового учня".

В. С-ко

Юліяна Павчака 16-ий раз вибрано на голову Українського Народного Дому

Бруклин, Н. Й. — Тижневик „Ґрінпойнт Віклі Стар" повідомляє, що Загальні Збори вибрали на голову Українського Народного Дому в Бруклині при Гренд Стріт відомого українського громадянського діяча і активного члена УНС — Юліяна Павчака. Уряд голови цієї установи займає п. Юліян Павчак впродовж 15-ох років, а тепер його знову перевибрано на це становище. Український Народний Дім в Бруклині — це поважна організація, яка об'єднує українців із Ґрінпойнту і Вільямсбурґу для різнородної діяльности. На містоголову вибрано Теодора Глухого, Вільяма Чупу — на фінансового секретаря, Вільяма Квасniя — на рекордового секретаря, а Петра Пелеха — на касира. До Ради Дорадників вибрані такі особи: Теодор Кузьмів, Микола Пшеничний, Катерина Баран, Михайло Баглай, Михайло Дячишин, Едвард Бартосевич, Микола Кунка, Теодор Барабан, Степан Мідяний, Вільям Трок, Йосиф Врубель і Дж. Сокол.

З Театру

ІВАН КЕРНИЦЬКИЙ: „ТАЙНА ДОКТОРА ГОРОШКА", ПЄСА НА ТРИ ДІЇ, У ПОСТАНОВІ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В АМЕРИЦІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ДИР. ЙОСИФА ГІРНЯКА, ПРЕМ'ЄРА В НЮ ЙОРКУ; 6-ГО БЕРЕЗНЯ Ц. Р.

Сам автор назвав „Тайну доктора Горошка" „п'єсою". Насправді — це у вужчому розумінні комедія й оцінювати її треба, як комедію. Тоді виступлять на перше місце її сутокомедійні вартості — окремі сцени, діялоги, дотепи й — постаті. Комедії вільно сковзатися на грані між правдивим змальовуванням життя і перебільшуванням чи викривленням, їй вільно теж карикатуризувати деякі типи.

Основною ідеєю „Тайни диктора Горошка" є гірка доля старших віком українських інтелектуалів, прибулих до ЗДА без основного знання англійської мови і зв'язків, така гірка доля, що її змінити можна хіба тільки якимсь „трюком", як каже винахідник того „трюку", придуманого за зразком американських сензацій. Зате не можна брати буквально другої паралельно - головної думки, що добру антисовєтську українську книжку можна видати в Америці тільки після попередження її цирково-театральною сенсацією. Адже існують окремі американські субвенції й окремі конкурси на добрі антисовєтські твори втікачів з-поза залізної завіси! Це власне та „ліценція", на яку може дозволити собі комедієписець. Правильно підхоплений патологічний острах жертв червоного терору перед дальшим переслідуванням большевицькими агентами. У велике добро цієї комедії треба вписати, що автор зумів дуже зручно балянсувати поміж трагізмом і комізмом і того остраху і такого нещасного втікача, хворого манією переслідування. З погляду конструкції комедії — найкращою є перша її дія — дуже добра зав'язка конфлікту. У порівнянні з нею — дві дальші дії надто короткі розмірами (часом) і надто кволі дією. Розв'язка є сенсацією для публіки, але наскільки вона була б кращою, коли б вона виходила із дії, а не зі слів. Ця нова комедія Івана Керницького заблиснула теж прикметною цьому гумористові рискою: доброзичливою сатирою і сміливими влучними окресллюваннями нотірійно відомих болячок нової іміґрації. Моралізування на ці теми схоплено у такій легкій елеґантній формі, що воно викликувало спонтанні оплески вдячної за такі актуальні завваги численно зібраної публіки.

Комедія набрала живости й барвистости на сцені, де провід вело тріо: Йосиф Гірняк у титуловій ролі д-ра Горошка, Олімпія Добровольська у ролі „міссіс" Татух, — обоє знаменито ухарактеризовані й досконалі у ролях, цілком неподібних до ряду роль, в яких ми їх бачили в останніх роках, — та Валентина Калин, як турботливо - зворушлива донька старого Горошка й улесливо-принадна молода дружина колишнього „дивізійного" поручника, Балука. В. Змій у ролі цього останнього, єдиного ніби — аманта у цій п'єсі, мусів латати найдошкульніший брак акторського ансамблю Українського Театру, що не має „амантів". Він, відомий ентузіяст театру, надолужував люлечкою замалу рухливість у жестах і міміці, що відбивала від метушливости Ліди Балук, але, зрештою, виконав поправно свою місію, нелегку з уваги на трудний текст. Зенон Осінчук в ролі редактора Смика був занадто „скакунцем", але винуватий тут дещо й автор, подавши анахронічний тип журналіста. М. Понеділок, в ролі „професора" Нікіфора Івановича Чорненка, спричинника всього добра і лиха, дуже добрий в масці, видобув максимум експресії з драматичного діялогу, в якому розкривається „тайна" доктора Горошка. Шуган (мол.) і О. Орест, як два колишні дивізійники, були повні життя й веселости й за вказівкою режисера вміло розтягали яву з грою в карти. Публіка сприйняла нову комедію І. Керницького дуже прихильно й тепло, вітаючи квітами пані О. Добровольську й автора, вибухами сміху й довготривалими оплесками.

І. Кедрин.

„Тріюмф українського танку" на півночі Канади

По успішнім висвітлюванні фільму „Тріюмф Українського Танку" у південнім Онтеріо і Торонті та Монтреалю, відбулося висвітлювання у Валдорі, Руан-Норанді, Малатрику і Киркленд Лейк.

Всюди був великий успіх. — Присутні щиро оплескували поодинокі сцени, особливо сольо танок самого Авраменка, як теж 4-річного Кулика з Ню Йорку. Місцевий священик о. Л. Чайка, з тої нагоди, мав два рази (30. I. і 6. II.) інтерв'ю з д-ром С. Росохою, яке висилано чотирьома радіовисильнями „Північного Радіо". (Нортерн Радіо). Перше інтерв'ю заторкувало справи 25-ліття українського танку в Канаді, як теж 25-літню культурно-мистецьку працю канадських українців, а друге визвольні справи українського народу і 16 річницю проголошення самостійности Карпатської України. На ці теми д-р С. Росоха виголосив промови перед чисельною українською публікою в залях УНО у Руан-Норанді, Валдорі і Киркленд Лейк. Деякі уривки з цих промов та інтерв'ю принесла на своїх сторінках також місцева преса: французькі газети „Ля Фронтієр" у Руан-Норанді і „Ехо" у Валдорі, як теж англійські часописи „Стар" у Валдорі і „Руан-Норанда прес" у Руані.

Тут варта згадати, що на фільм „Тріюмф Українського Танку" у всіх цих місцевостях прибула також чужонаціональна публіка, особливо словаки, поляки, юґослави, французи, як теж англійці, які однозгідно оплескували українські танки і хвалили українські співи і музику.

Юрій Мошинський.

НОВИЙ УСПІХ РОМАНКА РУДНИЦЬКОГО

До успіхів цього молодого піяніста додати треба концерт у місцевості Барнеґат, Ню Джерзі, дня 4 грудня м. р. в авдиторії місцевої вищої школи (гайскулу). Цей концерт, дохід з якого призначений був на місцеві церковні потреби, не був широко розреклямований, а зложений був виключно із самих тільки продукцій та композицій Романа Рудницького і заповнив цілий вечір при виповненій залі.

Коли перед роком подивляв я в залі Фешен Інституту в Ню Йорку прямо ревеляційні досягнення тоді 11-річного хлопчика, насувався мимохіть сумнів, чи ця феноменальна дитина не закінчить своєї кар'єри передчасно, як це, на жаль, діється з великою більшістю „чудесних дітей". Після концерту Романа в Барнеґаті мої сумніви не тільки розвіялись, але дійшов я та інші слухачі до переконання, що його талант розгорнув цілу скалю нових технічних можливостей, закріпився й поглибився, ведучи його певно до вершків піяністичної кар'єри.

Не знати, що треба було більше подивляти: чи неомильну, прегарно викінчену технічну форму, чи витончене почуття ритму, чи глибоке, як на дитину прямо інтуїтивне, відчуття змісту кожної із відіграних п'єс, чи шляхотне скандування кантилени в густій мережі контрапункту, чи перлисті каскади пасажів. Для Романа не існують технічні трудноці, він не знає, що це — хоч би найнезамітніший — „кікс" або відхил від оригіналу композиції. Його музична пам'ять дописує завсіди. Програма вечора складалась із двох творів Скарлятті (додатково теж із того ж автора сонати), Гайдна, Шуберта сонати а-дур, прегарної композиції — дитячої казки бразилійського композитора Вілля-Льобос п. н. „Три Марії-зірки", Де Фаллі „Огненного танку", Шопенівських творів (Імпромпту ас-дур, ноктюрна е-дур та 8 прелюдій) та з трьох власних композицій концертанта („Квінти в ритмі п'яти-четверток", „Мелодика" та „Хроматика"). Всі точки заслуговують на суперлятивну оцінку, хіба тільки в шопенівських творах можна було завважити, що попри чудову техніку не ставало виконавцеві експресії зрілої людини.

Окреме місце слід присвятити власним композиціям концертанта, які викликали в авдиторії щирий подив для композитора й виконавця субтельно оформлених, видержаних в стилі новочасної музики творів. Найзамітнішим — на мою думку — із цих трьох творів — це згадані „Квінти", де серед складної та трудної фактури виринає ліричний мотив орієнтального типу, щось вроді гуцульського „аркана". Таких композицій не дав досі ніякий українець-юнак, а також мабуть — поза Моцартом — ніяка дитина-музик в інших народів! Мимохіть приходить рефлексія, що коли б такий феномен, як Роман Рудницький, родився був серед англійців, німців або французів, його ім'я було б на устах всієї мистецької еліти світу. Покищо ми можемо тільки радіти, що маємо серед нас такий феномен. Ця дитина-мистець тим більше подивугідна, що він — за своєю шкільною наукою й забавою — тільки дві години денно може вправляти на фортепіяні. І ще одне: у нього нема пози, він у своєму розвитку ні на хвилю не перестав бути дитиною. Ось зворушливий образок. Після концерту, овацій, квітів і подарунків цей досі такий поважний на естраді віртуоз виходить на шкільне подвір'я і з властивим своєму вікові безтурботним темпераментом пускається навперебіги з своїми однолітками-товаришами. Щасливе дитинство...

Побажаймо ж нашому молоденькому землякові дальшої невсипущої праці над собою та своїми музичними творами і дальших великих успіхів на славу українського імени.

Д-р Віктор Пацлавський

● **Папа Пій XII,** вага якого спала в найгіршій стадії його недавньої недуги до 112 фунтів, важить тепер 133 фунти. Це є найкращим доказом того, що недугою Папи не був пістряк шлунка, як того лякалися у зв'язку з приїздом зі Швайцарії на лікарський консиліюм відомого специяліста від тієї недуги.

● **У Гонґ Конґу** появились в комуністичній китайській газеті заяви обоїх американців, випущених недавно з комуно-китайської в'язниці, що вони — мовляв — дійсно були „американськими шпиґунами" й їх справедливо засуджено на в'язницю. Мелколм Берзон і Адела Рикит підписали ту заяву, а пані Рикет ще додає, що вона, після приїзду до Америки, „служитиме народові", не зважаючи на „погрози". Обоє виїхали вже до ЗДА.

● **Новий лік** проти артретизму, називається він „Мелікортен" і вже продається в аптеках, у п'ять разів сильніший від кортізони і гидрокортізону. Його можна дістати тільки на рецепти.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори Т-ва „Дністер", відд. 361 відбудуться в суботу, 12-го березня 1955 р., о год. 8-ій веч., у власній домівці при 119 Ave A, I. пов. У програмі: звіти фінансовий, опікунів хорих, домівки, кореспонденція, біжучі справи. По зборах відбудеться доповідь д-ра Василя Вишиваного про Тараса Шевченка. Перед зборами приймається вплату членських внесків. — І. Галичин, предс. П. Кучма, фін. секр.; В. Вишиваний, скарб.; В. Барагура, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Т-ва св. Володимира відд. 130, відбудуться в суботу, 12-го березня, о год. 8-ій веч., в приміщенні Укр. Кат. Ветеранів, 33 Іст 7 вул. В програмі зборів, звіт фін. контр. комісії і біжучі справи. Перед зборами можна вплачувати вкладки. — І. Малець, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во Т. Шевченка відд. 156 повідомляє всіх своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 13-го березня 1955 о год. 2:30 попол., в Громадськім Домі. Просимо, щоби всі члени були присутні, бо є важні справи до вирішення. — В. Новак, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Квартальні збори Б-ва св. Арх. Михаїла відд. 142, відбудуться в суботу, 12-го березня, о год. 8. веч., в залі У. Н. Дому, 214 Фултон вул., як звичайно. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на означений час бо буде звіт контролі та багато важних справ до вирішення. Пригадується всім членам, щоби платили свої належитости на зборах бо збирання вкладок по хатах не є згідне з постановою статуту організації Дуже радо повитаємо нових членів так старших як і дітей. — М. Маркович мол., предс.; Е. Поливчак, фін. секр.

БАЛТІМОР, МД. — Б-во Пресв. Тройці відд. 320, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13-го березня, о год. 2-ій попол. в Укр. Гор. Клюбі. 3101 O'Donnell St. Проситься всіх членів прийти на означений час і вирівняти свої залеглости. — Д. Пісецький, предс. — І. Малко, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Любов" відд. 45 повідомляє своїх членів, що Збори відбудуться в неділю, 13-го березня, від год. 12 до 2:30 попол. Пригадуємо всім тим членам, що свої вкладки не платять на час, вирівняти точно кожну вплату. — М. Дубас, предс.; А. Гарасим, кас.; М. Сеник, секр.

ІРВІНҐТОН, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка відд. 490 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 12-го березня, о год. 7:30 в залі Укр. Пресвітерської церкви при 36 Harrison Place. Проситься всіх членів прибути на збори. — О. Паньків, предс.; О. Чорномаз, секр. Л. Герман, кас.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Мир", відд. 324, повідомляє, що звичайні місячні збори членів відбудуться в суботу, 12-го березня, о год. 8-ій веч. Просимо прибути і вирівняти залеглі вкладки. — А. Горохівський, предс.; Н. Бурак, кас.; І. Струк, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. М. Грушевського, відд. 219, повідомляє своїх членів, що чергові місячні збори відбудуться в суботу, 12. березня, о год. 7:30 веч., в церковній залі, 675 South 19th St. Просимо всіх членів явитися на зборах, бо маємо важні справи до полагодження. — Уряд.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. Дм. Вітовського повідомляє, що місячні збори відд. 375 відбудуться як звичайно, в другу неділю березня ц.р. 13. березня о год. 1-ій попол. в Клюбі Горожн при 847 Н. Френклин стр. Усіх членів, що залягають з вплатами, проситься вирівняти їх, бо в противному разі будуть суспендовані. — В. Василюк, гол.; О. Бережницький, кас.; В. Грималяк, секр.

✝

В невимовнім смутку сповіщаємо Друзів і Знайомих про смерть дорогої Дружини і Матері

Д-Р ОЛЕНИ ПАЛИВОДИ,

що внаслідок тяжкої недуги відійшла в вічність дня 7-го березня 1955 р., вранці.

ПАНАХИДА

за душу Покійниці відбудеться в похоронному закладі П. Яреми 9-го березня в середу, о год. 7:30 ввечорі. Похорон, звідти ж 10-го березня в четвер, о год. 1-ій пополудні.

ІВАН ПАЛИВОДА — чоловік.
ЯРОСЛАВ ПАЛИВОДА — син.

В 40-овий день смерти

бл. п. інж. Олекси ЛИТВИНЕНКА

— відбудуться —

в православних церквах в Ню Йорку: в Свято-Троїцькій Церкві УАПЦ на 4-ій Евеню (21 вул.) та в Церкві Святого Володимира при 334 Е. 14 Ст. по Богослужбах

В НЕДІЛЮ, 13-го БЕРЕЗНЯ 1955 Р.

ПАНАХИДИ

на які запрошуємо всіх Приятелів і Знайомих Покійного.

Друзі.

ТАРЗАН, ч. 3426. Приятель в потребі.

TARZAN'S FIERCE CHARGE FORCED THE LEOPARD TO THE GROUND AND HE WAS QUICK TO SEIZE HIS ADVANTAGE.

AGAIN AND AGAIN THE APE-MAN'S KNIFE PLUNGED INTO SHEETA'S BREAST. SOON THE SAVAGE HEART WAS STILLED FOREVER.

THE VICTORY CRY OF THE BULL APE WAS CUT SHORT BY THE PLEA OF THE WOUNDED GOMANGANI!

Лютий удар Тарзана змусив леопарда впасти на землю, і Тарзан миттю це використав.

Раз-по-раз ніж мавполюдини вбивався в груди Шіти. Враз дике серце втишилося навіки.

Незабаром слова виправдання пораненого ґоманґані перервав дикий крик переможця мавп'ячого самця.